

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät ovat tärkeitä Suomen taloudelliselle kilpailukyvyllle. Esitys lisää kilpailua tehokkaasti. Olisi tärkeää lisätä esitykseen selvennys, että sidosyksiköt eivät voisi toimia samanaikaisesti yhteishankintayksikkönä ja palveluntarjoajana.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Esitys voisi ottaa kantaa myös siihen, että markkinakartoitus pitäisi tehdä riittävän aikaisessa vaiheessa, kun hankintayksikkö on vielä aidosti valmis kuuntelemaan ja muokkaamaan tulevaa tarjouspyyntöään. Kun hankintayksikkö on jo luonut vahvat raamit tarjouspyynnölleen, ovat kysymykset & vastaukset, tai neuvottelut usein liian myöhäisessä vaiheessa, jolloin hankintayksikkö ei enää juurikaan tarjouspyyntöään muuta.

Esitykseen voisi lisätä, että mikäli hankintayksikkö saa vain yhden tarjouksen olisi sen kysyttävä tarjoamatta jättämisen syyt tiedossaan olevilta ehdokkailta, kuten markkinavuoropuheluun tai

rajoitettuun menettelyyn osallistuneilta. Tätä vastausta tulisi käyttää arvioitaessa hankinnan riittävää ja huolellista valmistelua, sekä uudelleen kilpailuttamisvelvoitetta.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Markkinakartoituksen pakollisuuden raja voisi olla selvästi matalampi kuin 10 miljoonaa euroa. Etenkin sovellus- ja asiantuntijatyöhön liittyvissä palveluissa keskimääräisen hankinnan koko jää helposti tämän alle. Näissä palveluissa tarjontaa on kuitenkin markkinassa hyvin monipuolisesti.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Uudistus vaikuttaa olevan hyvä keino huolehtia siitä, että sidosyksikköhankintoja käytetään vain siinä määrin, mitä on ollut tarkoitus lakia ja direktiiviä säädettäessä.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Esitys lisää merkittävästi julkisten hankintojen avoimuutta ja kilpailua. Palveluiden ostaminen markkinaehtoiselta toimijalta, jolla on kilpailua, johtaa aina lopulta halvempiin hintoihin, parempaan palveluun ja ennen kaikkea vauhdittaa investointeja laadukkaiden ja kilpailukykyisten palveluiden kehittämiseen.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

-

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Kilpailutettujen julkisten hankintojen lisääntyessä yksityiset yritykset pystyvät työllistämään lisää osaajia, siirtäen työpaikkoja julkiselta sektorilta yksityiselle sektorille. Tämä lisää Suomen kilpailukykyä ja vähentää julkisen sektorin kokoa.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Kyllä.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Poikkeuksien salliminen pitäisi olla minimaalista ja tarkoin säädeltyä, jotta ne eivät vesitä uudistuksen tavoitteita.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökulmien korostaminen julkisissa hankinnoissa on mielestämme hyvä ja tärkeä lisäys nykypäivän poliittinen ilmapiiri huomioiden.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Rikosrekisterien tarkastaminen tuottaa pientä vaivaa tarjoajille, mutta mielestämme on tärkeää jollain keinolla kontrolloida, että Suomen julkisten hankintojen markkinoilla on hyvämaineisia ja lakia noudattavia toimijoita.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Vähentää hieman hallinnollista vaivaa.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Kannatamme muutosehdotusta, kaikki avoimuus on hyväksi julkisiin hankintoihin.

Muut huomiot

Hankintalain uudistusta vastustavissa ja eriävissä kannanotoissa on noussut vahvasti esille pienempien hankintayksiköiden vaillinaiset resurssit ja puutteellinen osaaminen hankintojen toteuttamiseen. Mielestämme ongelmaan on jo nyt hyviä ratkaisuja, ja lisää on tulossa. Ensimmäisenä pienempiä hankintayksiköitä helpottavana asiana voidaan todeta, että parhaillaan päivitettävänä olevat JIT-ehdot ovat osoittautuneet helpoiksi käyttää ja erittäin kattaviksi, sekä selkeiksi sopimusehdoiksi. Uusien päivitysten myötä voivat kaiken kokoiset hankintayksiköt ketterästi käyttää JIT-ehdot hallinnollisen taakan keventämiseen.

Työryhmän mietinnössäkin mainittu yhteishankintayksikkö Hansel ylläpitää jo nyt 150 yhteishankintaa, joiden kautta pienempienkin hankintayksiköiden on vaivatonta suorittaa hankintansa. Hansel pystyy siirtymäajan sisällä perustamaan uusia yhteishankintoja, joilla pienemmätkin toimijat saavat vaivattomasti kilpailutettua palvelunsa markkinaehtoisesti.

Tulevaisuuden uutena työkaluna on Valtionvarainministeriön valmisteleva julkisten hankintojen tietovaranto. Tällä avoimuutta lisäävällä lakiuudistuksella tuetaan myös pienempiä hankintayksiköitä jakamalla tietoa tehdyistä hankinnoista, joita hankintayksiköt voivat käyttää niin sanottuna best practice -mallina.

Juusela Jesse
Fujitsu Finland Oy - Legal Counsel